

Świad u pacjenta z chorobą nowotworową – nowe możliwości terapeutyczne

dr n. med. Anna Zasowska-Nowak
Pracownia Medycyny Paliatywnej
Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Definicja

- ▶ Świąd jest nieprzyjemnym doznaniem zmysłowym pochodzącym ze skóry i błon śluzowych wywołującym odruch drapania
 - ▶ Jest objawem alarmowym ostrzegającym przed potencjalnie szkodliwym wpływem czynników zewnętrznych
 - ▶ Świąd uogólniony ze względu na uciążliwość i ograniczone możliwości terapeutyczne znacząco pogarsza jakość życia
-

EGZOGENNE

PRURITOGENY:

histamina, proteazy
(trypsyna, chymotrypsyna,
papaina, kalikreina),
prostaglandyny, leukotrieny
(LTB₄), IL-31, neuropeptydy
(substancja P),
czynniki fizyczne

PRURITOCEPTORY:

wolnoprzewodzące
bezmielinowe włókna C
(GPCR family)

substancja P, kalikreina A,
CGRP, VIP, neuropeptyd Y

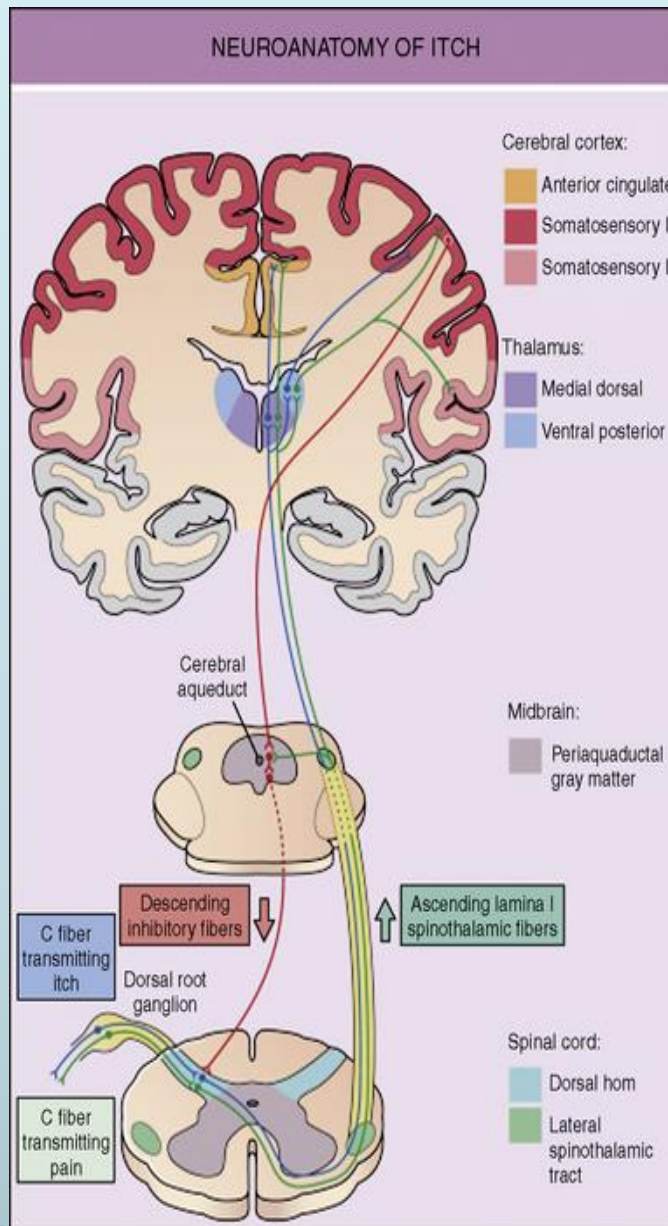

KOMÓRKI TUCZNE:

histamina, interleukiny,
prostaglandyny, bradykinina,
serotonina

neurogenne zapalenie

ENDOGENNE PRURITOGENY:
sole kwasów żółciowych, kwas
lizofosfatydowy, autotaksyna,
endogenne opioidy, histamina,
serotonina, metabolity
progesteronu (cholestaza)
przewlekły stan zapalny,
parathormon, zwiększone
stężenie fosforu (mocznica)
???

MODULACJA:

enkefaliny, serotonina

Rodzaje świądu

- ▶ Świąd receptorowy (pruritoceptywny)
 - ▶ związany z miejscowym działaniem pruritogenów na wolne zakończenia nerwowe w skórze
- ▶ Świąd neuropatyczny
 - ▶ uszkodzenie drogi aferentnej
- ▶ Świąd neurogenny
 - ▶ zaburzenia ośrodkowego neuroprzekąźnictwa opioidowego lub serotoninerpicznego
- ▶ Świąd psychogenny
 - ▶ zaburzenia psychiczne

Świąd

Pierwotny

- ▶ idiopatyczny

Wtórny

- ▶ choroby skóry
- ▶ choroby wątroby i dróg żółciowych (PBC, PSC, cholestaza ciężowa, cholestaza polekowa)
- ▶ schyłkowa niewydolność nerek (HD)
- ▶ choroby endokrynologiczne (cukrzyca, choroby tarczycy, przytarczyc)
- ▶ choroby układu krwiotwórczego (ziarnica, zespół Sezary`ego, czerwienica prawdziwa, szpiczak mnogi, mastocytoza układowa)
- ▶ choroby nowotworowe (sutek, żołądek, płuco, zespoły paraneoplastyczne)
- ▶ choroby infekcyjne (kiła, pasożyty, grzyby)
- ▶ choroby neurologiczne (udar, stwardnienie rozsiane, guzy mózgu, psychozy)
- ▶ leki (opioidy doustnie i podskórnie, leki biologiczne: panitumumab, gefitinib)

Leczenie świądu

▶ Leki stosowane miejscowo

▶ Leki stosowane ogólnoustrojowo

Właściwa pielęgnacja skóry
!!

1. Kąpiele w chłodnej wodzie
 2. Nawilżanie skóry
 3. Bawełniane, luźne ubrania
-

Leki stosowane miejscowo

- ▶ Mentol 0.25-2%
- ▶ Kamfora 1-3%
- ▶ Preparaty złożone zawierające tlenek cynku, glicerynę, salicylany
- ▶ Glikokortykosteroidy o słabej lub umiarkowanej sile działania:
 - Hydrokortyzon 1-1,25%
 - Triamcynolon 0,05-0,1%
- ▶ Lidokaina, prylokaina

- ▶ Fenol 0.5-2% *
- ▶ Difenhydramina 5% *
- ▶ Doksepina 5% *
- ▶ Naltrekson 1% *
- ▶ Takrolimus 0.3% *
- ▶ Kapsaicyna 0.25-0.5%

Antagoniści receptorów H1

- ▶ Skuteczne w świądzie związanym z działaniem histaminy
 - ▶ Nieskuteczne w leczeniu świądu neuropatycznego i uogólnionego
 - ▶ Leki I generacji (klemastyna, hydroksyzyna, difenhydramina, cyproheptadyna):
ze względu na efekt sedatywny do rozważenia w przypadku świądu opornego na leczenie z bezsennością lub nasilającego się w nocy
 - ▶ Leki II generacji (feksofenadyna, cetyryzyna, loratadyna):
-
- ▶ świąd związany z działaniem histaminy

Leki przeciwzapalne

- ▶ Glikokortykosteroidy
- ▶ Kromoglikan sodowy
→ mastocytoza układowa, ziarnica złośliwa
- ▶ Talidomid 100-200 mg/d *
→ prurigo nodularis, mocznica, cholestaza

* - lek niedostępny w Polsce

Leki przeciwdepresyjne

- ▶ Doksepina 10 mg 2xdz p.o.
→ świąd mocznicowy
 - ▶ Amitryptylina
 - ▶ Imipramina

 - ▶ Mirtazapina 7.5 – 30 mg 1xdz na noc
→ świąd paranowotworowy, chłoniaki, cholestaza, mocznica

 - ▶ Sertralina 20–200 mg/dobę
→ świąd mocznicowy, cholestatyczny
 - ▶ Paroksetyna 10-60 mg/dobę
→ świąd paranowotworowy, czerwienica prawdziwa, cholestaza, idiopatyczny, neuropatyczny,
 - ▶ Fluwoksamina 25-150 mg/dobę
→ świąd paranowotworowy, idiopatyczny, neuropatyczny
-

Antagoniści receptorów 5-hydroksytryptaminowych

- ▶ Ondansetron 8 mg 2-3xdz p.o [4-8 mg i.v. doraźnie]
→ cholestaza, opioidy dokanałowo
- ▶ Tropisetron, dolasetron*

* - leki niedostępne w Polsce

Antagoniści receptorów opioidowych μ

- ▶ Nalokson 0,2 $\mu\text{g}/\text{kg}/\text{min}$ i.v
→ cholestaza
- ▶ Naltrekson 50 mg/dobę p.o.
→ cholestaza, mocznica, chłoniaki skóry
- ▶ Nalmefen

- ▶ Uwaga!
Możliwość zniesienia efektu analgetycznego opioidów

Leki przeciwpadaczkowe

- ▶ Gabapentyna 300-2400 mg/d

 - świąd cholestatyczny, mocznicowy, chłoniaki pierwotne skóry

- ▶ Pregabalina 75 mg/d

 - mocznica

Leczenie świądu cholestatycznego wg European Association for the Study of the Liver (EASL, 2009r.)

1. Cholestyramina 4 g/dobę p.o. *
2. Ryfampicyna 150-600 mg/dobę p.o.
3. Naltrexon 50 mg/dobę p.o.
4. Sertralina
5. Gabapentyna, cymetydyna, drenaż dróg żółciowych, plazmafereza
6. Przeszczep wątroby

▶ Inne leki:

- ▶ Kwas ursodeoksycholowy 600-1000 mg/dobę
- ▶ Ondansetron 16-24 mg/dobę
- ▶ Talidomid 200 mg/d *
- ▶ Dronabinol 5mg 1xdz na noc p.o. *

Metody nefarmakologiczne

- ▶ Fototerapia UVB (świąd mocznicowy,)
- ▶ TENS (świąd mocznicowy)
- ▶ Toksyna botulinowa typu A (świąd neuropatyczny)
- ▶ Akupunktura

- ▶ Psychoterapia, techniki relaksacyjne

▶ Dziękuję za uwagę

